

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקלט

ערב שבת קודש
פרשת מטות מסעי
א' במנחם אב ה'תשע"ב

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

א' במנחם-אב ה'תשע"ב - ח' במנחם-אב ה'תשע"ב

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	א' במנחם-אב	הלכות בכורים פרק ג-ה.	הלי עירובין פרק ב.	מליית קמט [קפאח: קמח]. מייע קלב.
ש"ק	ב' במנחם-אב	פרק ו-ח.	פרק ג.	מייע קלג. קמג. קמד.
א'	ג' במנחם-אב	פרק ט-יא.	פרק ד.	מייע פ. פא.
ב'	ד' במנחם-אב	פרק יב. הלכות שמיטה ויובל.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ה.	מייע פב. קלה. מליית רכ. רכא. רכב.
ג'	ה' במנחם-אב	פרק ג-ה.	פרק ו.	מליית רכג. מייע קלד. קמא. מליית רל. רלא.
ד'	ו' במנחם-אב	פרק ו-ח.	פרק ז.	מייע קמ. קלו. קלו. מליית רכד. רכה. רכו.
ה'	ז' במנחם-אב	פרק ט-יא.	פרק ח.	מייע קלח. מליית רכז. מייע קלט.
ו'	ח' במנחם-אב	פרק יב-יג. שאלו שלום וגוי. ספר עבודה והוא ספר שמיני.. הלכות בית הבחיירה.. בפרקים אלו. פרק א.	הלי שביתת עשור.. בפרקים אלו. פרק א.	מליית קסט. קע. מייע קפג. מליית רכח. מייע כ.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
8.12	7.45.5	1.22	12.47	9.16	5.56	4.50	4.24	3.20	ו', א' במנחם-אב
8.12	7.45.0	1.22	12.47	9.16	5.56	4.51	4.25	3.21	ש"ק, ב' במנחם-אב
8.11	7.44.4	1.22	12.47	9.16	5.57	4.52	4.26	3.22	א', ג' במנחם-אב
8.11	7.43.8	1.22	12.47	9.17	5.58	4.53	4.27	3.23	ב', ד' במנחם-אב
8.10	7.43.2	1.22	12.47	9.17	5.58	4.53	4.28	3.24	ג', ה' במנחם-אב
8.09	7.42.6	1.22	12.47	9.17	5.59	4.54	4.29	3.26	ד', ו' במנחם-אב
8.09	7.42.0	1.22	12.47	9.18	5.59	4.55	4.29	3.27	ה', ז' במנחם-אב
8.08	7.41.3	1.22	12.47	9.18	6.00	4.56	4.30	3.28	ו', ח' במנחם-אב

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
8:25	7:08	8:24	7:08	8:26	7:23	8:28	7:16	7:24	8:25
8:20	7:04	8:19	7:04	8:21	7:19	8:22	7:12	7:20	8:20

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מול: מכון ליובאוויטש שעלייד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

בתוקף ה'מטה' אפשר להפוך מר למתוק

התוכן השווה בין 'שקד' המוזכר בנבואת ירמיה ובין ימי בין המצרים, ומדוע ירמיהו ראה מקל בלבד ולא ענף נושא פרח ופירות? • בזמן הגלות לא ניכר בבני־ישראל חיבור הענף לעץ, אולם יש בהם תוקף ה'מטה' – 'מקל' שבכוחו יוכלו להתגבר על המניעות והעיכובים • שלושת העניינים בפרשת מטות רומזים להפיכת החושך לאור • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מרים בגדלותם, ובשקדים מתוקים הוא להיפך, שבקטנותם הם מרים⁶ ואחר כך בגמר בישולם נעשים מתוקים.

ומבואר בצפנת פענח (להרגצובי)⁷, שעיקר שם "שקדים" הוא על "הגדולים המתוקים" (ואלה שבקטנותם הם מתוקים נקראים "לוזים"⁸). ונמצא, שתכונת ה"שקד" (ופעולת כ"א ימי בישול שלו)

א. אמרו רז"ל¹ שימי בין המצרים נרמזו במה שנאמר בנבואת ירמיה² (אודות חורבן בית ראשון וגלות בבל) "מקל שקד אני רואה" – "השקד³ הזה. משעת חניטתו עד גמר בישולו עשרים ואחד יום כמנין ימים שבין שבעה עשר בתמוז שבו הובקעה העיר לתשעה באב שבו נשרף הבית".

בפשטות משמע, דזה שזמן גידול השקדים רומז לזמן בין המצרים, הוא רק מפני ששניהם שווים במספרם (כ"א). אבל על־פי הידוע שכל עניני התורה הם בתכלית הדיוק, מסתבר לומר, שיש גם קשר פנימי ביניהם.

ויש לבאר זה על־פי דברי המשנה⁴ שיש שני מיני שקדים – שקדים מרים ושקדים מתוקים, דשקדים מרים הם מתוקים בקטנותם⁵ ונעשים

מרים, וברבינו גרשום שם "שאינן מרים כ"כ". וראה שו"ע אדה"ז או"ח ס"ב ס"ה ד"עיקר אכילתם היא הקליפה ו(היא) אינה מרה". ואכ"מ.

6 כן מפורש ברבינו גרשום חולין שם [*משא"כ ברש"י שם א' רק "שאינן דרך אכילתן בכך" (ועד"ז בפיה"מ להרמב"ם מעשרות וחולין שם "שאינן ראויים לאכילה"). ובפי' מהר"י בן מלכי צדק למעשרות (בש"ס ווילנא) דדין "שקדים המתוקים" הוא "כדין כל הפירות". ואכ"מ]. (ולכאורה זוהי כוונת הצפנ"ן (שבהערה הבאה) "ובמתוקים להפך". ע"ש).

7 עה"ת מטות (להפטר דברי ירמיה) ע"ש. שהם מין שקדים (ראה ירושלמי תענית שם, תוד"ה תרנגולת בכורות (ח, א) – הובאו בצפנ"ן שם).

1 ירושלמי תענית פ"ד ה"ה. פתיחתא דאיכ"ר כג. קה"ר פי"ב, ז. רש"י ירמיה א, יב.

2 א, יא (מהפטרה הראשונה דבין המצרים).

3 ל' רש"י הנ"ל.

4 מעשרות פ"א מ"ד. חולין כה, ב.

5 כ"ה בצפנ"ן (שבהערה 7). וברש"י חולין שם "קודם שיהו

היא⁹ – להפוך ממד למתוק¹⁰.
 ויש לומר שמתעם זה נרמזו ימי בין המצרים
 ב"מקל שקד" – כי תוכן עבודת ימים אלו הוא לא
 רק לבטל את העניין השליילי (ה"מרירות") שבהם,
 אלא עוד זאת (ועל דרך לשון הרמב"ם¹¹ בנוגע לימי
 הצומות לעתיד לבוא) – להפכם¹² ל"ימים טובים"¹³
 וימי ששון ושמחה¹⁴, שתמורת "מרירותם", יהפכו
 הימים ל"מתוקים" ושמחים¹⁵.
 [ועל-פי זה יומתק היעוד בירמיה¹⁶ "והיה
 כאשר שקדתי עליהם לנתוש גו' כן אשקוד עליהם
 לבנות גו'" – שעניין ה"שקד" עצמו הוא להיפך
 מן הקצה אל הקצה, שתמורת השקידה להיפך
 הטוב (שבתחילת נבואת ירמיה) נעשית השקידה
 לטוב¹⁷].

היא⁹ – להפוך ממד למתוק¹⁰.
 ויש לומר שמתעם זה נרמזו ימי בין המצרים
 ב"מקל שקד" – כי תוכן עבודת ימים אלו הוא לא
 רק לבטל את העניין השליילי (ה"מרירות") שבהם,
 אלא עוד זאת (ועל דרך לשון הרמב"ם¹¹ בנוגע לימי
 הצומות לעתיד לבוא) – להפכם¹² ל"ימים טובים"¹³
 וימי ששון ושמחה¹⁴, שתמורת "מרירותם", יהפכו
 הימים ל"מתוקים" ושמחים¹⁵.
 [ועל-פי זה יומתק היעוד בירמיה¹⁶ "והיה
 כאשר שקדתי עליהם לנתוש גו' כן אשקוד עליהם
 לבנות גו'" – שעניין ה"שקד" עצמו הוא להיפך
 מן הקצה אל הקצה, שתמורת השקידה להיפך
 הטוב (שבתחילת נבואת ירמיה) נעשית השקידה
 לטוב¹⁷].

ב. על-פי זה יש לבאר עוד פרט בנבואה זו:
 הרמזו על ימי בין המצרים שב"מקל שקד" הוא
 מתכונת המהירות בגידול הפרי, ואם כן צריך
 תוספת ביאור: מדוע היתה הנבואה ב"מקל שקד"

ב. על-פי זה יש לבאר עוד פרט בנבואה זו:
 הרמזו על ימי בין המצרים שב"מקל שקד" הוא
 מתכונת המהירות בגידול הפרי, ואם כן צריך
 תוספת ביאור: מדוע היתה הנבואה ב"מקל שקד"

ג. הסברת העניין:
 מבואר בכמה מקומות²⁵ (בעניין שני השמות
 שבהם נקראו ישראל – "שבטים" ו"מטות") –
 ההבדל בין "שבט" ו"מטה" בפשטות, ש"שבט"
 הוא ענף רך שיש בו עדיין לחלוחית מיניקת האילן
 (ועל אחת כמה וכמה כשעדיין מחובר לאילן), מה
 שאין כן "מטה" הוא (לאחר שנכרת מן האילן)
 כבר נתייבשה לחות יניקתו – אבל דווקא משום זה
 הרי השבט נעשה קשה וחזק – מטה.
 ובדרגות העבודה של האדם:
 "שבט" מרמז על בניישראל כשהם במצב של

9) ולהעיר מחולין שם, דגם שקדים המרים "יכול למתקן ע"י
 האור", ובשור"ע אדה"ז שם "ונוטעים אותם על דעת כן". וי"ל,
 שהטעם (הפנימי) שנברא מין זה ד"שקדים המרים" (שמצ"ע
 אין ראויים לאכילה) – הוא כדי שיהפכו (ע"י עבודה) ממרירו
 למתקא. ועיין המשך תער"ב ח"ב ע' תתקצא.
 ולהעיר מצפע"נ שם, הדוגמא משמן שבא ע"י כתישת הזית.
 ע"ש.
 10) ודוקא בזה יש תענוג עוד יותר ממאכל שהוא מלכתחילה
 ערב ומתוק – עיין תניא פכ"ז (לד, ריש ע"ב).
 11) סוף הל' תעניות. וראה בארוכה לקו"ש חט"ו ע' 413 ואילך.
 12) וראה צפע"נ שם, ד"היטבת לראות [מקל שקד] דזה טובה
 לישראל. [כי חורבן הבית] הוה כפרה לישראל כו".
 13) בדפוסים שלפנינו: יום טוב. אבל בכמה דפוסים וכת"י
 הרמב"ם (ראה רמב"ם הוצאת פרענקל) הוא ככפנים.
 14) להעיר מס' ערכי הכינויים לבעל סה"ד (מע' פרח ומע'
 שקדים) – דשקדים הם "רמזו לבית ג".
 15) ושמחה זו (כאשר מהפכים ממד למתוק) גדולה שלא בערך
 מיום שמחה סתם (ראה ס' המאמרים – מלוקט ח"א ע' קנד
 ואילך ובהערה 41* שם). וראה לעיל הערה 10.
 16) לא, כו.
 17) ע"פ המבואר בפנים י"ל שיומתק מ"ש בוח"ב (טו, ב) דשקדים
 "מנהון מרירין ומנהון מתוקין. כל רמיזא דגלי באורייתא
 חזינן דדינא הוי" (אף שמצינו שקידה לטוב, כנ"ל) – כי גם
 שקידה זו לטוב ענינה מה שמהפכים את ה"שקידה למוטב"
 (דינא קשיא) ל"שקידה לטוב". ועיין לקו"ש ס"פ קרח (נו, ב).
 וראה לקמן הערה 28.

18) מצו"ד ירמ"א, יא.
 19) רד"ק שם.
 20) בלק כב, כו.
 21) ראה שמור"ר פ"ט, ב. שם, ת. ועוד.
 22) ירמ"א, יב.
 23) משא"כ בנבואה הב' שם (א, יגיד) "סיר נפוח גו' מצפון
 תפתח הרעה גו'".
 24) רד"ק שם.
 25) ראה מאמרי אדה"ז – תקס"ב סוף ע' רלו ואילך. אוה"ת
 מטות (סוף ע' ארצד ואילך. וראה בהנסמן שם ע' א"ש).
 ועוד. וראה לקו"ש ח"ח ע' 382 ואילך.

ידוע ביאור אדמו"ר הזקן³¹ על הפסוק³² "ויגמול שקדים" גבי מטה אהרן הכהן – שברכת כהנים פעולתה השפעת חסד למטה באופן של "מהירות". כי יש השפעת חסד ה"מתעכב"³³ ושוהה עד שנמשך ובא למטה, שהרי בכל השתלשלות מהיכל להיכל הוא עלידי משפט אם ראוי הוא שיומשך ההשפעה למטה ומעיינים בדינו כו", מה שאין כן כשנמשך החסד עלידי אהרן (ובניו אחריו) בברכת כהנים "אזי השפע היא נמשכת במהירות דרך כל העולמות באין מונע ומעכב", וכמשל "נהר" גדול

"חיבור למקורם", שבכללות הוא בזמן שבית המקדש עומד על מכונו ובניישראל יושבים על אדמתם, ו"אנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחות לפניך"²⁶ – אז נרגש בישראל החיבור למקורם ("אילנא דלעילא"); מה שאין כן "מטה" מורה על מצבם של בניישראל בגלות, שלא ניכר אז בגלוי חיבורם למקורם, ד"אותותינו לא ראינו"²⁷ (שאינן ראיית אלקות וכו') ועד שיש העלמות והסתרים על עבודתו יתברך ומניעות ועיכובים. אבל דווקא בעבודה זו מתגלה תוקפו של איש ישראל,

תוכן עבודת ימים אלו הוא לא רק לבטל את העניין השלילי (ה"מרירות") שבהם, אלא עוד זאת... להפכם ל"ימים טובים וימי ששון ושמחה"

במאד שהליכת הימים הוא בתגבורת גדולה. . לא יעוכב עלידי מונעים ומעכבים. . כי אם הלוך ילך כמנהגו וישטוף העצים והעפר המעכבים". ומובן מזה, שה"מהירות" ("שקד") – באה מהתגברות בתוקף ("מקל") על כל המניעות ועיכובים³⁵.

ד. והנה ידועים דברי השל"ה³⁶ ששלש הפרשיות מטות מסעי דברים "תמיד"³⁷ חלים בין המצרים כי הוא דבר בעתו³⁸ (ומבאר כמה פרטים בשייכות תוכן שלש פרשיות אלו לימי בין המצרים).

שמתגבר על כל המניעות והעיכובים ולוחם עם המנגדים ומנצחם, עד שמגיע לשלימות העבודה, שמהפך את ה"מרירות" של גלות ל"מתיקות" של גאולה.

ולפי זה יש לומר, שהרמז ב"מקל" שבנבואת ירמיה הוא ל"תוקף" שבמקל (על דרך "מטה") – כי כדי להפוך ממור למתוק (שזוהי תכונתם של שקדים כנ"ל) זקוקים לתוקפו של "מקל"²⁸, כנ"ל. [ויש לומר, שעניין התוקף הנרמז ב"מקל" שייך גם לעניין המהירות שבשקד – ש"ממהר להוציא פרץ קודם לכל האילנות"²⁹ (וזהו הפירוש הפשוט בנבואת ירמיה, ש"מקל שקד" הוא רמז שהקב"ה "ממהר לעשות"³⁰ דבריו):

31 לקו"ת ס"פ קרח (נה, ג ואילך).

32 קרח שם.

33 לקו"ת שם (נה, ד).

34 לקו"ת שם (נו, רע"א).

35 וי"ל שזוהו נרמז גם ענין האתהפכא של הדברים המונעים ומעכבים – ע"פ המבואר במ"א (סה"מ קונטרסים ח"ב שפח, סע"א. שצ, אב), שע"ש שהמים בוקעים את הסתימה, הרי הסתימה עצמה יוצאה ממקומה וממהרת ללכת, עד שהמים נגדרים אחרי. ע"ש.

36 חלק תושב"כ ריש פרשתנו (שסו, א ואילך). וראה גם במס' תענית שלו דרוש לפ' מטו"מ (רו, סע"א ואילך). לקו"ש ח"ח ע' 378 ואילך (ובהערות שם). שם ע' 411 ואילך. ועוד.

37 משא"כ פ' פינחס שחלה לפעמים לפני ימי בין המצרים.

38 ל' השל"ה שם (שסו, ב).

26 נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

27 ל' הכתוב – תהלים עד, ט.

28 וראה אוה"ת שם ע' א'ש. שם כרך ה' ע' א'תתקננ.

ועפ"ז יומתק הטעם, שגם אצל אהרן לקחו מטה (דוקא), ואח"כ "פרח מטה אהרן גו' ויגמול שקדים" (קרח יז, כג) – כי גם אצלו הי' זה קשור עם ביטול "תלונות בני ישראל" (שם, כ), תיקון הרע הבא ע"י התוקף ד"מטה" (ולהעיר מלקו"ש ח"ט ע' 319 ואילך). וראה זהו שבהערה 16: דינא הוי. וכן במטה אהרן ויגמול שקדים.

29 ל' רש"י ירמ' א, יב. וראה גם רש"י קרח שם, כג. ועוד.

30 ל' רש"י ירמ' שם.

ומהפכים את האיטור להיתר⁴⁴).

וזוהי השייכות בין פרשת נדרים ל"מטות" – כי תכליתם של נדרים, הפרתם, הוא על-ידי נתינת ופעולת התוקף ("מטה") להפוך ב"מהירות" את חושך העולם לאור הקדושה.

מלחמת מדין: עיקר האריכות בפרשתנו אינה על דבר המלחמה וניצחונם של בני-ישראל, אלא על דבר השלל והמלקוח של מדין⁴⁵, טהרתן והכשרתן של כלי מדין⁴⁶, וכן חלוקת השלל ותרומת המכס לה' ממנו⁴⁷.

והיינו, כי תכלית שלימות (העבודה ב)מלחמת מדין היא לא רק ביטול (קליפת) מדין, אלא הפיכת המר למתוק, לטהר ולהעלות את השלל של מדין לקדושה, עד שחלקו הורם להיות "תרומת ה"⁴⁸.

בני גד ובני ראובן: חששו של משה היה – "האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה"⁴⁹, היינו שאינם רוצים להלחם עם כנען. וכן הוא ברוחניות, שהטעם שבני גד ובני ראובן רצו להישאר בעבר הירדן, "ארץ מקנה"⁵⁰, הוא מפני⁵¹ שבחרו להיות רועי צאן, עסק המאפשרם להיות במצב של התבודדות (בשדה, הרחק מטרדות ושאון שבעיר) כדי שיוכלו להיות בדביקות תמידית בהקב"ה כו'. וזוהי טענת משה רבינו בתשובתו להם "האחיכם יבואו למלחמה וגו'" – רוצה-לומר שעיקר העבודה היא שהאדם יבא וילחם בחומריות העולם, כדי לבררה ולזככה כו', ולכן התנה עמהם, "אם תעשון את הדבר הזה אם תחלצו לפני ה' למלחמה. (עד)שנכבשה הארץ לפני ה'⁵².

ובזה הוא גם סיום הפרשה – הסיפור אודות בנין

ועל-פי הנ"ל יש כאן רמז גלוי לעניין בין המצרים בשמה של הפרשה הראשונה (משלש פרשיות אלו) – שעל-פי מנהג ישראל (דתורה הוא) נקראת "מטות"³⁹ (על דרך "מקל שקד").

ויש לומר, שתוכן הנ"ל שב"מקל (שקד)" ו"מטה" – הכוח והתוקף להפוך מצב בלתי רצוי לטוב – מרומו בפרטי פרשה זו, שיש בה שלשה עניינים: (א) פרשת נדרים, (ב) מלחמת מדין, (ג) סיפור בני גד ובני ראובן.

נדרים: ידוע הביאור⁴⁰ במאמרי חז"ל בעניין הנדרים – שנראים כסותרים זה לזה, שבמקום אחד אמרו⁴¹ "נדרים סייג לפרישות", ובירושלמי⁴² איתא "לא דיין מה שאסרה לך תורה" –

שמדובר בהם בשתי דרגות שונות בעבודת האדם: בתחילת העבודה צריכה להיות זהירות יתירה שענייני העולם לא יורידו את האדם להיות שקוע בגשמיות וחומריות, ולכן צריך להיות הפרישות מענייני העולם, ו"נדרים סייג לפרישות"; אבל לאחר שהאדם מתעלה בעבודתו, ומאיר בו אור הקדושה עד שביכולתו לברר ולזכך גשמיות העולם ולהעלותה לקדושה, הרי אדרבה, עליו להתעסק בבירור וזיכוך העולם.

ומזה מובן, שפרשת נדרים מכוונת בעיקר לאדם שהוא בתחילת ואמצע עבודתו שלכן זקוק לפרישות מן העולם.

אבל התכלית שבדבר היא – הפרת⁴³ הנדר (על-ידי האב והבעל), וכן התרת⁴² הנדר (על-ידי החכם) – שהאב והבעל והחכם בכוחם לפעול, שגם אדם כזה, שמצד עצמו, ומצבו – שזקוק הוא לנדרים (להפרישו מענייני העולם), יוכל להעלות את ענייני העולם לקדושה (הם מבטלים את הנדר

44) ראה לקו"ת שם (פד, ג): והפר את נדרה דהיינו שהוא מהפך חשוכא לנהורא כו'. ע"ש. וראה גם אוה"ת מטות (ע' א'רדע ואילך. שם ע' א'ש"ט. א'שכרז). ועוד.

45) לא, ט ואילך.

46) שם, יט כד ובפרש"י.

47) שם, כה ואילך.

48) שם, כח:כט. ועוד.

49) לב, ו.

50) שם, ד.

51) ראה אוה"ת מטות (ע' א'ש"ט). סה"מ תרכ"ט (ע' רנח ואילך). לקו"ש ח"ח ע' 189 ואילך. וראה כלי יקר בראשית

ד, ג.

52) לב, כ"ב.

39) ראה לקו"ש שם ע' 382 הערה 34.

40) לקו"ת מטות פד, סע"ב ואילך. ובכ"מ. וראה גם לעיל ע' 191 ואילך.

41) אבות פ"ג מ"ג.

42) נדרים פ"ט ה"א.

43) ראה (בהחילוק בין הפרת אב ובעל והתרת חכם) – ספרי (ורש"י) ר"פ מטות (נדרים עז, סע"ב ואילך). כתובות עד, ב. נדרים סח, א וש"נ. וראה בפרטיות אנציקלופדי' תלמודית ערך הפרה (ע' קיג ואילך) וערך התרת נדרים (ע' שלו ואילך) וש"נ.

ולכן קורין פרשה זו בבין המצרים - להורות, שתכלית עניינם של ימים אלה היא להפכם ממרירו למתקא, שיהפכו ל"ימים טובים וימי ששון ושמחה", בגאולה העתידה לבא, במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ מטות-מסעי תשל"ה;
לקוטי שיחות כרך לג, עמ' 194-198)

ערי סיחון ועוג עלידי בני גד ובני ראובן⁵³, ובאופן של "מוסכות שם"⁵⁴, שערים אלו היו שייכות לע"ז, "ובני ראובן הסבו את שמם לשמות אחרים"⁵⁴ - אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למתקא⁵⁵.

(53) לב, לד ואילך.

(54) שם, לח ובפרש"י.

(55) ולהעיר מבחיי מטות (לב, ג) שגם שמות הקודמים (דסיחון ועוג) "מורים על ענינים גדולים עיקריים".

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 240 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 124 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

הגילוי שלעתיד פועל כבר בגלות

זעקת "עד מתי" בתוקף גדול יותר

...ההוראה מ"מטות-מסעי" קשורה במיוחד עם זמן 'בין המיצרים' – שאז קורין בתורה "מטות-מסעי":
"מסעי" – מורה על כללות זמן הגלות, שאז נמצא יהודי שלא במקומו – בנינים שגלו מעל שולחן אביהם, ב"מדבר העמים", ולזה צריך להיות עניין "מסעי" – לנסוע ולצאת מ"מדבר העמים", עד לסיום כל המסעות – כשבאים לארץ טובה ורחבה, ארץ-ישראל.
וכאן באה ההוראה מחיבור "מטות-מסעי" – שהפעולה של "מסעי", לצאת מהגלות ולבוא לארץ טובה ורחבה, צריכה להיות בכל התוקף של "מטות".
הן בנוגע לתפילה ובקשה, דרישה וזעקה "עד מתי"... אשר, במשך כל השנה כולה זמנה הוא, ועל אחת כמה וכמה בתקופה של "בין המיצרים", זמן החורבן והגלות כו', אזי זעקת "עד מתי" היא בתוקף גדול יותר, וב"בין המיצרים" גופא – ביום השבת, שעיקר ענינו – תפילה, עד כדי כך ש"בקושי התירו לדבר דברי תורה בשבת".
והן בנוגע לפעולות שעליהן מבטלים את עניין "חטאינו" – סיבת הגלות ("מפני חטאינו גלינו מארצנו"), כללות מעשינו ועבודתנו בכל עניני יהדות, תורה ומצוותיה, ובפרט בעניינים השייכים במיוחד לתקופת "בין המיצרים" – הוספה בלימוד התורה ("משפט"), ובמיוחד, בעניינים השייכים לבניין בית המקדש וביאת משיח צדקנו, והוספה במצות הצדקה.
אשר עלידי זה ממחרים ומקרבים עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה עלידי משיח צדקנו.

(שבת פרשת מטות-מסעי תשמ"ו. התוועדות תשמ"ו חלק ד ע' 150)

מעלת הגלות – בהכנת הגילויים שלעתיד

...כיון שכל הגילויים שלעתיד תלויים במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, הרי מובן גודל מעלת העבודה שבזמן הגלות – שנוסף על המבואר בתניא שם "שאינו לבן חכם להפוך עורף", שגם עניין זה הוא ביאור על מעלת זמן הגלות על זמן הבית, כיון שהגלות הוא עניין המשכת חסדים הפנימיים, הרי, כיון שעלידי עבודה זו פועלים את הגילויים דלעתיד, שאז יהיה תכלית הטוב והחסד, מובן עוד יותר גודל מעלת העבודה שבזמן הגלות.
כלומר: היוקר של העבודה דעתה לגבי הגילויים שהיו בבית שני ואפילו מהגילויים שהיו בבית ראשון, מצד מעלת חסדים הפנימיים – לא זהו כל מעלת העבודה עתה; אלא עיקר מעלת העבודה דעתה היא שעלידה פועלים את הגילויים דלעתיד, שהם תכלית הטוב והחסד, כיון שיש בהם ב' המעלות: א) עניינם חסדים פנימיים, ב) והם באים בגילוי.
ואף שלעת-עתה עניינים אלו הם בהעלם, הרי ידוע, שכל העניינים דלעתיד – ובכלל זה גם החידוש שלעתיד לבוא יהיו העניינים בגילוי – נפעלים עתה, אלא שלעת-עתה אינם נראים לעינינו, וכמשל הידוע מרבותינו נשיאינו מאוצר המונח בתיבה חתומה. וכן הוא בעניינינו, שגוף עניין ההמשכה שגם חסדים הפנימיים יהיו בגילוי, נתחדש עכשיו עלידי עבודתנו.

(מהתוועדות ש"פ מסעי ה'תש"ז, תורת מנחם כרך כ, עמ' 200)

ב'קבוצה' מגדלים מחנכים ומנהיגים

במכתב נמרץ מונה הרבי את המעלות בלימוד הבחורים "כאן", מבקש לסייע להם בהשגת אישור, ומבטיח כי התועלת אינה רק בעבורם אלא גם "לטובת העם כולו ולארץ הקודש ת"ו בפרט" • מדובר ב"בחורים שמשאת נפשם ללמוד תורה כאן... כי כאן יעשו חיל בלימודם והשקפת עולמם" • בשנה זו מקבלים הרבה מאוד אף שלא ניכר בגלוי, אולם 'חבילות' אלו פורקים אחר-כך במשך שנים רבות • רשימה שנייה

עליהם לנצל כוחותיהם לטובת הרבים, אם בשדה החינוך או בתור מנהיגים בקהילות בישראל, ובהדגשה יתרה שבתום תקופת לימודם וחינוכם ישונו למקומם.

ולמעשה, כל התלמידים מסוג האמור שבאו לכאן מארץ הקודש תבנה ותכונן – שבו לארץ הקודש תבנה ותכונן אחרי גמר חוק לימודם, והיותם כאן הביאה ברכה לא רק להם כי אם גם לארץ הקודש תבנה ותכונן.

בסיום המכתב חוזר הרבי ומסכם:

לאור האמור, דעתי ברורה כשרואים שיש בחורים יושבי אוהל חדורי שאיפה רצינית לשקוד על התורה, ומאמינים הם שכאן יעשו חיל בלימודם ובחינוכם, ראויים הם לסיוע בזה. וכאמור, התועלת שבזה היא לא רק להם [=באופן אישי] אלא לטובת העם כולו ולארץ הקודש תבנה ותכונן בפרט.

אך הרבי מדגיש:

– אלא שצריכה הבקשה לבוא מנהגלת הישיבה בארץ הקודש שתעיד עליהם וכו'. ותשואות-חן ותשואות-חן מראש על הסיוע של מר בזה.

מביאה ברכה לארץ הקודש

בכ"ב בשבט תש"ל שיגר הרבי איגרת למי ששימש באותם ימים שר הפנים בממשלת ישראל, ובתוקף תפקידו ממונה (גם) על הנפקת אשרות יציאה מהארץ – לימים ראש ממשלת ישראל מר מנחם בגין. הרבי כותב לו (אגרות קודש כרך כו עמ' רצט):

הרב חדקוב שי' מסר לי תוכן מכתבו של מר מי"ד שבט, בעניין הבחורים הרוצים לבוא לכאן ללמוד תורה משך זמן, שזה תלוי ברשיון מיוחד וכו' והרבי ממשיך:

ולכל הראש – אביע תודתי הלבבית למר בעד התעניינותו האישית ותשומת לבו בזה. ולעצם הענין אין הדברים אמורים אלא בבחורים שמשאת נפשם היא לבוא ללמוד תורה כאן משך זמן, אשר משוכנעים הם כי כאן יעשו חיל בלימודם והשקפת עולמם וכולי. וידוע הכלל שהצלחה בלימוד גדולה יותר אם הוא במקום שלבו חפץ.

עוד זאת, שההדרכה שהתלמידים מקבלים כאן הוא בהדגשה להכיר ולהוקיר האחריות המוטלת

צריכים ללמוד יותר

לחזור לארץ־הקודש, ובהשתדלות גדולה שהרבי היה מעורב בה, הצלחנו להישאר עד אחרי תשרי תשכ"ז.

כשנכנס ל'יחידות' בתחילת חודש חשוון תשכ"ז, שמע מהרבי בין השאר את הדברים הבאים:

...כשרואים שלומדים נגלה וחסידות וכו', שהתורה נאמר בה 'הלא כה דברי כאש' באיזה אופן שעושים זאת הרי לא יכול להיות שזה לא יפעל לשנות את האדם. ומה שלא רואים זאת עתה, אין זו ראייה. ואדרבה זה מראה שלקחו הרבה מאד, וכידוע הביאור ב'לקוטי תורה' בנוגע לחילוק שבין זריעה ונטיעה, שהנטיעה אורכת שנה, ואילו זריעה צומחת הרבה יותר מהר, אבל אחר־כך רואים התוצאות מזה שיש פירות מתוקים, וכך גם כאן שאי־אפשר לדעת מיד מה לקחו מכאן.

ובכללות הוא כמדובר בהתוועדות של שמיני־עצרת ושמחת־תורה בנוגע למה שנותנים הרבה חבילות, ואחר־כך במשך השנה צריך לפרוק ולפתוח אותם. וכך גם כאן שכאשר מגיעים למקום מסוים וצריך לקחת משם לזמן רב ולכמה שנים, שיישאר לו בשעה שנוסע מהמקום הזה בחזרה לבית אביו, שאצלך הרי זה ארץ־ישראל – אז לוקחים באמת הרבה. אלא שיש מה שרואים מיד, ויש מה שלוקחים באופן סתום ורואים את זה רק אחר־כך אבל זה יותר גבוה ממה שרואים מיד.

הבחור ש"ד וולפא היה שבור מאוד מהעובדה שהוא עוזב את בית חיינו וביקש מהרבי ברכה לחזור במהרה, על כך ענה לו הרבי:

להגיע לכאן בחזרה? הרי קודם לכן צריך לפרק את החבילות, מה שלקחו מכאן ב'יודעים' ועוד הרבה יותר ב'שלא יודעים'. ובפרט שהקב"ה עזר ששהו כאן שנה ויותר משנה, ובשנה זו היו כאן פעמיים בחודש תשרי [תשכ"ז ותשכ"ז]. וצריך לנצל זה או על־כ־פנים חלק מזה, ושזה ישפיע שתהיה לכזן ושוקד ועובד כמו המעלות שצריך שיהיו אצל תמים... אז יהיה שייך לחזור לכאן שוב.

בחודש אדר א' תשכ"ז ('ימי תמימים' כרך ג, עמ' 447) נשלחה איגרת של הרב שלמה מיידנצ'יק אל ראש ממשלת ישראל מר לוי אשכול, בבקשה שיורה לאגף־כוח־אדם בצה"ל לתת היתרי יציאה מן הארץ לתקופה של שנה לתלמידי הישיבה, כדי שיוכלו לשהות במחיצת הרבי.

במכתב נוסף ששיגר הרב מיידנצ'יק למר שז"ר, שנתבקש 'לזרוק מילה' למר אשכול בנושא, הוא מציין: "אין אני צריך לבוא בהסבר עד כמה שנחוץ לאפשר שהותם של תלמידים צעירים אלו במחיצת כ"ק אדמו"ר שליט"א, ועד כמה ששהות זו נותנת להם רוח והקרבה לכל ימי חייהם".

חובת בני ארץ־ישראל

טרם כניסתו ל'יחידות' של הרב שמואל יאלוב, מחבר הספר מנחם שמואל, אל הרבי, ב"ט במנחם־אב תשכ"ז – ניהלו עמו תלמידים מה'קבוצה' שיחה תורנית עמוקה. בהיכנסו לרבי, סיפר לרבי על הסוגיות העמוקות שנידונו בשיחתו עם הבחורים. "אחד מהם" – ציין הרב יאלוב – "הוא בעל מוח חריף".

הרבי הגיב:

לכולם יש ראש טוב, אך מן הצורך לזרום שילמדו יותר כחובת בני ארץ־ישראל, שזהו ההיתר ליציאתם מן הארץ. (הרבי האריך בזה והדברים פורסמו בהרחבה ברשימתנו הקודמת).

מקבלים יותר ממה שרואים

הת' שלום־דובער וולפא נמנה עם הקבוצה של שנת תשכ"ז. בזיכרונותיו ('התמים' גיליון לד ניסן־אייר תש"ע) הוא מספר "באמצע השנה היה עלינו

"דע מה למעלה ממך"

הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה. דע מה למעלה ממך, עין רואה ואוזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים (פרק ב משנה א)

ביאור כ"ק אדמו"ר:

יש הטוענים: מי אני ומה אני, ומה נוגעת עבודתי וכו'. על זה יש מאמר הבעל־שם טוב, הרב המגיד ואדמו"ר הזקן, בפירוש המשנה "דע מה למעלה ממך" – שכל העניינים שלמעלה הם "ממך". וכמו־כן יש פירוש הבעל שם טוב על הפסוק "הוי' צילך", שכפי שיהודי עושה למטה, כך נעשה כביכול למעלה, מכיוון ש"הוי' צילך", בדוגמת צל האדם, שנעשה בצל כמו שהוא באדם.

והחילוק בין שני פתגמים הנ"ל:

ידוע ש"שכר מצווה מצווה", היינו שאמיתית עניין השכר הוא לא גן־העדן ולא העולם הבא, שהרי עניינם אינו אלא בחינת הגילויים, ואמיתית השכר הוא עצמותו יתברך.

ובנדון דידן: "דע מה למעלה ממך" – הוא בבחינת הגילויים, ו"הוי' צילך" – הוא בבחינת העצמות. והעניין בזה – שלא מספיק עניין הגילויים, שכן בעניין האורות יש שינוי מצד המקבלים, ויש בהם חילוק בין מעלה ומטה, ולכן יכול היצר הרע לטעון שלפי מעמדו ומצבו אין לו שייכות לעניין הגילויים; אולם מצד "הוי' (צילך)", שם העצם, הרי "אני הוי' לא שנית", שנמצא בכל מקום בשווה, ומתמסר ("ער גיט זיך אַוועק") לכל אחד מישראל, כי אף ש"לית מחשבה תפיסא ביה", הנה עלידי קבלת עול יכולים לקחת את עצמותו ("אים אַליין").

הכוח לקבלת־עול בא מהעצמות, ועלידי קבלת־עול לוקחים את העצמות.

(תורת מנחם תשט"ז כרך ז', עמ' 216)

...וזהו ביאור באותיות השכל בתורת הרב המגיד (שהוא המקשר והממוצע בין הבעל־שם טוב ואדמו"ר הזקן... ולאחרי זה נהיה גם תורת אדמו"ר הזקן) במאמר חז"ל "דע מה למעלה ממך" – "דע" ש"מה שלמעלה" תלוי "ממך" ובך:

מכיוון שלכל יהודי ישנה בחינת יחידה המתאחדת עם ניצוץ "בורא", והיא תמיד בשלימות, ועד שפועלת ומקיפה את כל כוחותיו, כולל כוח עשייה הגשמית – אם כן מובן (ובאופן של ידיעה, "דע", נוסף על ההבנה בשכל (חכמה ובינה)) מדוע "מה שלמעלה" (אצל הבורא) זהו "ממך", כיוון שכל הפעולות הן "ממך" (אפילו פעולה בעשייה הגשמית) הכול נובע מבחינת יחידה, המאוחדת עם ניצוץ בורא.

ועל־פי זה מובנת יכולתו של יהודי לפעול גילוי בחינת יחיד שלמעלה (עצמותו יתברך) בכל העולם עלידי גילוי בחינת יחידה שבנפשו, שהרי אם פעולה גשמית (ואפילו דבר קטן) של יהודי בעולם הזה למטה – פועלת למעלה (כיוון שכל פרט ופעולה של יהודי נובעת מבחינת יחידה שבנפשו), על אחת כמה וכמה שעצם גילוי בחינת יחידה שבנפשו, שזה גופא הוא גילוי "ניצוץ בורא" (המתאחד עם הניצוץ נברא, בחינת יחידה) – פועל גילוי בחינת יחידה שלמעלה, בעולם הזה הגשמי.

(התוועדות תשמ"ז כרך א, עמ' 116)

פרשת מטות-מסעי

פרשיות מטות-מסעי

מטות – רומז לתקיפות והנחישות, כמטה שהוא קשה וחזק.
מסעי – רומז לכללות עבודת האדם במשך ימי חייו, שצריכה להיות באופן של 'מסע' מתמיד, מחיל אל חיל.
מטות-מסעי – רק תקיפות ואירתיעה, לא להתבייש מפני המלעיגים למיניהם, מאפשרת עלייה תמידית זו.

(מהתוועדות שבתקודש פרשת מטות"מ תשמ"ב. התוועדות תשמ"ב כרך ד, עמ' 1908)

וידבר משה אל ראשי המטות (ל,ב)

ההכרעה במה לנדוד ובמה טוב שלא לנדוד חייבת לבוא דווקא מנשיא – "ראשי המטות". הנודר נדר ומפריש את עצמו מדבר מסויים עושה כן בגלל חששו שהתעסקות באותו דבר עלולה להורידו מדרגתו. ומכיוון שעניין זה אינו שווה לכל נפש, אלא הוא תלוי במצבו האישי המדויק של כל יחיד ויחיד, מובן שהחלטה הסופית צריכה לבוא מנשיא; רק הוא בכוחו לקבוע בכירור אם עבודה זו מתאימה לאדם מסויים זה, אם לאו.

(לקוטי שיחות כרך ב, עמ' 693)

איש כי ידור נדר לה' (ל,ג)

האומר פירות אלו עליי קרבן... הרי אלו אסורין עליו, מפני שאפשר שיידור אדם קרבן ויעשה בהמה שהיתה חול קורבן ותאסר. אבל האומר פירות אלו עליי... כבשר חזיר... אין כאן נדר, שאי אפשר שיעשה דבר שאינו בשר חזיר כבשר חזיר (רמב"ם הלכות נדרים פ"א)

האומר 'פירות אלו עליי קרבן' מעלה את הפירות לשורשם, שהוא נעלה משורש האדם (לפי הכלל ש"כל הגבוה יותר יורד למטה יותר"), ולכן הם נחשבים קודשים לגביו. אבל האומר 'פירות אלו עליי כבשר חזיר' אין כאן נדר, שכן אין בידו הכוח להורידם מהיתר לאיסור.

(אור"התורה במדבר עמ' א'שכו)

כל הורג נפש וכל נוגע בחלל תתחטאו (לא,יט)

הכלי מטמא אדם בחיבורי המת כאילו נוגע במת עצמו (רש"י)

אף בנוגע לטהרה וקדושה כך: מי שדבק בתלמידים-חכמים "מעלה עליו הכתוב כאילו נדבק בשכינה ממש" (כתובות קיא). ומרובה מידה טובה ממידת פורענות, שכן אין אדם נטמא מהמת אלא בנגיעה ישירה (דהיינו נגיעה בחרב ["חיבורי המת"] ולא 'נגיעה' באמצעות חץ); ואילו בצד הקדושה די גם בדבקות 'רחוקה' בתלמידים-חכמים, כמאמר רז"ל (כתובות שם) "כל המשיא בתו לתלמיד-חכם והעושה פרקמטיא לתלמיד-חכם והמהנה תלמיד-חכם מנכסיו כאילו מידבק בשכינה".

(לקוטי שיחות כרך כה, עמ' 200)

ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד (לב,א)

מובא בספרים שהשבטים האלה חיבבו את המן ולא אכלו מאכלים אחרים, ובגלל שלא שחטו את צאנם היה להם מקנה רב. הן חיבת המן הן העדפת עבר הירדן נבעו מאותה נקודה – שאיפת בני ראובן ובני גד להתרחק מהעולם. המן היה לחם מן השמים ולא תוצר של חרישה וזריעה; גם עבר הירדן היה "מקום מקנה", מנותק משאון העיר ומענייני המעשה.

(לקוטי שיחות כרך ט, עמ' 18)

פרשת מסעי

אף פרשת מסעי נקראת לעולם בימי בין-המצרים. חושך הגלות אינו אלא הכנה והקדמה לאור הגאולה, וגם המשמעות הפנימית של מסעות בני-ישראל היא – מסע הדורות מגלות לגאולה; מהמדבר שהוא סמל הגלות, ל"ירדן יריחו", רמז למשיח שעליו נאמר (ישעיהו יא), "והיריחו ביראת ה'".

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת מסעי תשד"מ. התוועדות תשד"מ כרך ד, עמ' 2273)

* * *

ההוראה משם הפרשה, מסעי, בעבודת ה': כל יהודי, מקטן ועד גדול, חייב 'לנסוע' ולהתעלות תמיד בעבודתו מחיל אל חיל; הקטן מסוגל לכך והגדול חייב בכך. 'מסעי' בלשון רבים רומז לעליית הנפש והגוף, שכן על האדם לחנך ולזכך גם את גופו הגשמי. וכפי שמסופר על הרבי הרש"ב, שפעם אחת שאלו אותו בעניין הנהגה מסויימת שלו, מה מקור ההנהגה, וענה שאינו זוכר כעת את המקור, אך בטוח הוא שיש לזה מקור, שכן הוא חניך ולימד את גופו לעשות את מה שצריכים לעשות אך ורק על-פי השולחן-ערוך.

(משיחות שבת-קודש פרשת מטות-מסעי תשל"ב ושבת-קודש פרשת מסעי תשד"מ. התוועדות תשד"מ כרך ד, עמ' 2275)

אלה מסעי בני-ישראל (לג,א)

כאן ישננו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך (רש"י)

מסעות בני-ישראל במדבר רומזים לירידת הנשמה לעולם הזה, שבו עומדת הנשמה במאבק תמידי בין הטוב להרע. רש"י מצביע כאן על שלושה דברים היוצרים את האפשרות לבחירה חופשית בין טוב לרע. "ישננו" – שינה (שבה מסתלקת הנשמה מהגוף) רומזת על צמצום והסתר פנים, המאפשרים בחירה ברע.

"הוקרנו" – דהיינו "צינון" הגבורות בבחינת "שיתף עמו מידת הרחמים", דבר המאפשר את הבחירה בטוב.

"חששת את ראשך" – היינו השכל של הנפש הבהמית, ה"לעומת זה" של השכל דנפש האלוקית. העובדה שהנפש הבהמית היא לא רק בעלת מידות אלא גם בעלת שכל, מעמידה אותה כ"שווה מול שווה" עם הנפש האלוקית, וכך מתאפשרת בחירה חופשית ביניהן.

(לקוטי שיחות כרך יח, עמ' 390)

שמירה ליולדת

שמירה ליולדת – עד אימתי?

משיחת הרבי:

"ידוע ומפורסם מנהגם של ישראל מקדמת דנא¹ – "מנהג ישראל תורה היא" – לתלות בבית היולדת פתקאות (או קמיעות) עם שמות ופסוקים, "שיר המעלות" וכיו"ב (בכל מקום כפי מנהגו), כסגולה לשמירה כו' ליולדת ולוולד, הן בנוגע ללידה עצמה, שתהיה כשורה ובנקל, והן בנוגע לימים שלאחרי הלידה², לאורך ימים ושנים טובות³. עכלה"ק. ויש לחפש מקור עד מתי נוהגין בזה.

ולכאורה – עיקר עניין השמירה נובע ממאמר רז"ל שחיה [=יולדת] צריכה שימור⁴ וכן יש עניין לשמור את התינוק קודם הברית, וביותר בלילה שלפני המילה שנוהגין בו "ליל שימורים"⁵, אבל ליולדת לאחר שלושים יום, שכבר אין לה אפילו דין "חולה שאין בו סכנה"⁶, ולתינוק לאחר ג' ימים למילתו – אין עוד עניין למנהגי 'שמירה'⁷.

(1) "מובא בס' רז"אל המלאך בסופו. ועוד. וראה תשבי אות למ"ד ערך לילית. – ומפורסם בכל תפוצות ישראל הפתקאות ד"שיר המעלות", עם הפסוקים והשמות כו', ונהרא נהרא ופשטיה".

(2) "שהרי גם לאחר הלידה (בג' ימים הראשונים) נחשבת לחולה שיש בו סכנה, ומחללין עליה את השבת (שבת קטטא, רמב"ם הל' שבת פ"ב הי"ג. שו"ע או"ח ואדה"ז סי' ס"ד). הרי שהרבי לא הזכיר מאומה מעבר לג' ימים הראשונים.

(3) חלק משיחת י"ט כסלו תשמ"ז – התועודיות ח"ב עמ' 37, סה"ש ח"א עמ' 146 (מוגה בלה"ק), שערי הל' ומנהג אה"ע ר"ס ט. נעתקו ההערות השייכות לענייננו.

(4) ברכות נד, ב. וראה הנסמן בזה בס' שמירת הגוף והנפש סי' קפ הערה א.

(5) ראה הנסמן בס' שמירת הגוף והנפש סי' קנ הערה טו.

(6) שו"ע אדה"ז שם ס"ה.

(7) וע"ע בס' אוצר הברית (ירושלים תשנ"ג, עמ' קיח).

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת מטות מסעי¹

ב' במנחם אב

הפטרה: "שמעו... אלוֹקֵיךָ יְהוּדָה. אִם תִּשׁוּבוּ... וְבו יתהללו" (ירמיה ב, ד'כח; ד, א'ב)⁴.
אחר התפילה – התוועדות בבית הכנסת, שהרי זו 'שבת חזק'⁵.
גם השבת עורכים 'סיום' עם סעודה⁶.
פרקי אבות – פרק ב.

קריאת התורה²: מנהג ישראל לעמוד בפסוק האחרון, ורצוי שהקורא יפסיק קימעה לפניו, מפני הרעש הנגרם בעמידת כל הקהל.
גם העולה לתורה אומר "חזק, חזק ונתחזק!"³.

ששיחה בדברים שהם מענייני הדבר שמברך עליו, כגון "הביא מלח" בין 'המוציא' לאכילה, בדיעבד אינה חשובה הפסק. ו"מותר לכתחילה אם אי אפשר בעניין אחר". ואכן, ע"פ דברי הרבי ב'התוועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 254 הערה 31 – מוגה – "שאמירת הברכה קאי גם על העניין ד'חזק", עיי"ש, הרי זה ממש כמו שכתב הרבי במכתבו שבספר המנהגים ס"ע 105 בעניין מנהגו באמירת היהירצון על התפוח ברה"ב בין הברכה לאכילה: "וכיון דא"א בעניין אחר, הווי כדיעבד". וע' גם בשו"ת יביע אומר ח"א חאו"ח סי' ט.

1) יש לדון אם בקריאת שמו"ת צריך לומר גם את הפטרה "דברי ירמיה", כי אף ש"רשמית" היא הפטרה הראשונה דשבתות בין המצרים (בכל פרשה שהיא), הרי בלקוטי שיחות כרך ט עמ' 61 מביא ומדייק בלשון הטור שהפטרות שייכות גם לפרשיות שבהן הן נקראות, ו"דברי ירמיהו" שייכת הן לפ' פנחס והן לפ' מטות, עיי"ש.

2) הבעל-קורא בבית-חינו, הר"ר מרדכי שוסטרעמאן ע"ה, ועוד כו"כ בעלי-קריאה ותיקים ובעלי-מסורת, קראו את המסעות בקריאה רגילה (ראה לוח 'דבר בעתו' ע"ד המנהגים בזה).

3) מקור אמירה זו ונוסחה הוא בלבוש סי' תרס"ט [ע"פ הפסוק בשמואל-ב יב, ואף ששם הו' ד'ונתחזק" היא בפתח, רגלים לאומרה כאן בצירוף]. ואומר זאת עם הציבור "בין הקריאה והברכה" ('רשימות היומן' עמ' תג, היום יום ח"י טבת, ס' המנהגים עמ' 31), ודלא כהדעות שהעולה לתורה אינו אומר 'חזק': א. משום הפסק. ב. מפני שאמירת 'חזק' היא העולה לתורה, ולא שייך שהוא יאמר לעצמו (כפי הפשוט לקצות השלחן סי' פד סי"ג, ובבדי השלחן סי' ק כב, ומביא זאת גם מס' שלחן הקריאה, וכ"כ בס' פסקי תשובות סו"ס קלט בשם שו"ת: שבת הלוי (ז,רב) באר משה (ג,כח) ומשנה הלכות (ז,כב. תיח), אלא שמ'משנה הלכות' מביא, שאין לגעור בעולים שאומרים זאת בעצמם).

אלא שברשימות היומן' שם הסביר כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"א את הטעם לאמירה זו "כדי לכלול עצמו עם המאמינים הפשוטים" [ואגב, מכאן מובן שאומר זאת עם כל הציבור, ולא עם הקורא] – "צריך להיות לשון כזה בב"ח, להתחיל ספר חדש" [לע"ע מצאתי בים של שלמה (המהרש"ל מוזכר בסוף 'רשימה' זו) ב"ק פ"ז סי' מו, ב'דין הסיים' אודות סיום מסכת: "השלמות הספר – אין לך מצוה גדולה מזו, ובפרט היכא שבדעתו להתחיל אח"כ ספר אחר". ולכאורה הכוונה שהעיקר הוא האיחול 'ונתחזק' דהיינו התחלת הספר החדש, ולא ה'חזק', ולכן גם העולה אומר, כדי לכלול עצמו עם כולם]. ושאלו הרבי: "אם כן 'חזק' עיקרו התחלת ספר חדש, ספר אחר, הרי יש בזה חשש הפסק (כי) אינו שייך להקריאה?", ונענה: "כל התורה... מילה אחת ארוכה" (דהיינו שגם הספר החדש שייך להקריאה).

אמנם באג"ק ח"ד עמ' יד השיב הרבי לשתי הטענות: לטענה ב – "גם הוא (העולה לתורה) אומר, כי נוסחא שלנו היא 'ונתחזק'", דהיינו שבניגוד לנוסח שאומרים רק לעולה ג"פ 'חזק' (א"ר סי' תרס"ט, מאור ושמש סי' פ ויח, ליקוטי חבר בן חיים ח"א דף כט בשם החתם סופר, ערוך השלחן סי' קלט סו"ס טו), שלפי נוסח זה אין שייך כלל שיאמר העולה, הרי שלפי הנוסח שלנו מברכים גם את הקהל, וא"כ יש מקום שגם העולה יאמרנו.

ולטענה א – "אמירת העולה... לא חשיב הפסק, כי הוא שייך לקריאת הסיים (ראה שו"ע א"ח סי' קסז ס"ט)", שם איתא,

וראה בנושא זה בס' חקרי מנהגים ח"א עמ' ככו.
4) ספר-המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.
5) ספר-השיחות תש"נ ח"א עמ' 233.
6) סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 708 (נעתק ב'לוח השבוע' בשבוע שעבר). וצריך ביאור לחלק זאת ממה שביארציט פרטי, ההוראה היא שלא לעשות 'סיום', כיוון שבש"ק אין כל קס"ד של תענית (התוועדות תשד"מ ח"ב עמ' 873, שערי הל' ומנהג יו"ד סו"ס קמו).

מוצאי שבת:
מבדילים על היין⁷.

יום שלישי
ה' במנחם־אב

יום ראשון
ג' במנחם־אב

יום ההילולא של האריז"ל – מעורר בפשטות – שנוסף להוספה ב'משפט' ו'צדקה' בכלל, שהם בהדגשה מיוחדת אצל האריז"ל – שיוסיפו בכל הפעולות דהפצת המעיינות חוצה "זאת החכמה", ובפרט כמוסבר בתורת חסידות חב"ד⁹.

בשיעור חומש היומי דשיעורי חת"ת, מסיימים: "כאשר דיבר לכם" (א,יא)⁸.

ערב שבת־קודש
ח' במנחם־אב

ל'שבת חזון' לובשים¹⁰ בגדי שבת כרגיל¹¹.

בלוח כולל־חב"ד, ע"פ הרמ"א ס' תקנ"א ס"י, כתב שנתנים לשתות לתינוק שהגיע לחינוך בענייני ברכות, אך עדיין אינו יודע להתאבל על ירושלים [ובאמת קשה להגדיר מצב כזה. וראה א"א להרה"צ מבוטשאטש על אתר], ואם אין תינוק – שותה המבדיל בעצמו, ע"כ. וראה שיחות קודש תשל"ח ח"ג עמ' 496 (בהוצאה החדשה: ח"ד עמ' 388), שבמוצש"ק מטו"מ, ב' מנ"א, שכח המבדיל [הת' הר"ר ישראל־מרדכי ש' קאזאמינסקי] והחל לשתות את היין מהכוס, והרבי הורה בידו תנועת־תמיהה, ואמר [או סימן בידו] שיתנו לילד לשתות [היו שם מעט בחורים. הילד היה אלחנן־דוב ש' בר"ד מרוזוב, בן י"א אז, שחונך בביתו שלא לשתות מהיין ולכן סירב לראשונה, ושוב סימן לו הרבי לשתות, ולבסוף נענה] וכשהילד שתה, חיך הרבי [ביותר, ויצא לחדרון] (והוא מרשימת הרה"ח ר' [אז: הת'] שלום־יעקב ש' חזן. ההוספות במוסגר מפי ר' אלחנן ואחרים שהיו שם).

איכה. אך לכאורה, ע"פ הפשט, וכן ע"פ המדרש – איכ"ר רפ"א, פסוק זה אינו תוכחה!), כאמור בספר־המנהגים ס"ע 31 (אף שספר זה הוגה במידה מסויימת ע"י הרבי), העירו על כך הזקנים, והדבר חזר לקדמותו. וראה בזכרונות הבעל־קורא בבית־חיינו, הרה"ח ר"מ שוסטרמאן ע"ה ("למען יידעו... בנים יולדו", אה"ק תשנ"ז, עמ' 138), המספר שהוא שהנהיג זאת וכיצד הפסיק לנהוג כך. (9) 'התנועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 109.

10) לעניין רחיצה וטבילה, ראה לעיל בלוח לפ' פינחס. 11) ספר המנהגים עמ' 46, שכך נהג אדה"ז, וש"נ לפוסקים הדנים בעניין זה. וראה גם בהוספות לשו"ע אדה"ז, במהדורה הישנה חלק ה' עמ' 1846 בשוליי־הגיליון [במהדורה החדשה לא מצאתי זאת].

8) כך נהגו בקרה"ת בליובאוויטש. כאשר שינו והנהיגו בבית־חיינו לסיים פסוק אחד לפני 'שני', כדי שלא להתחיל בפסוק 'איכה' (כמ"ש) באשל אברהם להרה"צ מבוטשאטש ס' קלח. ובליקוטי מהר"ח (ח"ג נב,א), כתב, שנהגין כן אף במקומות שאין מנגינת הפסוק בניגון

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש